

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΟΓΔΟΥΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1940

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
46 – ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ – 46
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Ο ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΚΙ' ΕΜΕΙΣ

Οί άνθρωποι που αγαπήσαμε έχουνε δικαιώματα πάνω στην εύγνωμοσύνη μας. Γιατί τίποτα δέν είναι τόσο ακριβό, τίποτα δέ μπορεί νά γεμίσει μιά ζωή και νά της χαρίσει τό βαθύτερό της νόημα, όσο μιά άφοσίωση σέ κάποιον ή σέ κάτι. Αυτό θά τό νιώσουν, από την άρνητική του πλευρά, θά τό νιώσουνε πικρά, σί νεοί του αύριο, της γενιάς που θά ξημερώθει στή ζωή ύστερα από τόν κατ'ακλωσμό τών ήμερών μας και που τό φοβάμαι πολύ—θά είν' άνίκανη νά πιστέψει σ' ότιδήποτε, δηλαδή ν' αγαπήσει.

Ο Κώστας Χατζόπουλος ανήκει στο πάνθεο τών μορφών και τών ιδεών που εικονογραφούν σήμερα στα μάτια μου, την περασμένη μου νιότη. Τολμώ νά τό εξομολογηθώ σέ τόνο τόσο προσωπικό μόνο και μόνο γιατί νιώθω, ξέρω, πώς αντιπροσωπεύει μιά πνευματική αγάπη και μιά ιστορική στιγμή του ψυχικού βίου κι' άλλων συνομηλίκων μου και συνοδοιπόρων. Τώρα πού, μέ προοπτική την άχτίδα της άπόστασης, μου δίνεται γι' άλλη μιά φορά ή εύκαιρία νά τό διαπιστώσω, καταλαβαίνω πώς αυτό είναι σωστό, είναι δίκαιο. Στόν Κώστα Χατζόπουλο της νιότης μας δέν κρύβεται μονάχα τό ύποκειμενικά δημιουργημένο γόητρο, ή ένδιάθετη λατρεία που χαρίζαμε γενναιόφρονα σέ κάποιες ιδέες ή μορφές μόνο και μόνο γιά νά γίνονται άξίες της πληθωρικής αγάπης μας και του διψαλέου θαυμασμού μας. Δέν είναι αυτό-πάτη ή στιγμιαία άναγωγή του ποιητή τών «Βραδυών θρύλων», του συγγραφέα του «Φθινόπωρου» σέ μικρό σύμβολο. Είναι ύπερβολή μά όχι πλάνη. Ο Χατζόπουλος έρχότανε νά μάς σμίξει στο κρίσιμο ακριβώς σταυροδρόμι όπου, κατάκοποι και σκονισμένοι από μονότονη πορεία στο δρόμο της παράδοσης, άναζητούσαμε γύρω μας, μέ τά μάτια, ένα γώνια, τό δρόμο που φεύγει έλεύθερος πρός όρίζοντες πλατύτερους, καινούργιους.

Ο Κώστας Χατζόπουλος είναι ό πρώτος στή φάλαγγα τών κολασμένων συγγραφέων που βαραίνει από τότε και πέρα ή κατηγορία της «βορεινής επίδρασης». Η μνήμη του σηκώνει τό σταυρό της αυτόν ανάλαφρα, γιατί ό ίδιος είτανε ποιητής και γιατί ποτέ δέν έκοψε τους βαθύτερους δεσμούς μέ την έλληνική πατρίδα. Κάτω

άπό τή μαβιά επένδυση του μαιτεργίγκιου ύφους του, τό «Φθινόπωρο» φεγγίζει από μεσημβρινήν άκτινοβολία. Τό μοναδικό στο είδος του διαμάντι που είναι γιά τή λογοτεχνία μας ή «Άδερφή», συναγωνίζεται, στή δική μου τή συνείδηση, τά έλληνικότερα από τά «έλληνικά» έργα. Τό ίδιο κι' οί «Βραδυνοί θρύλοι». Είναι ή γλώσσα ή γεμάτη ύγεια και γνησιότητα; Είναι μιά βαθύτερη διάθεση, γνώση της επιχώριας ζωής, πλαστική συνειδητοποίηση του παρελθόντος και του περιβάλλοντος; Δέν ξέρω. Ίσως όλα μαζί. Πάντως, γιά μάς, έχει τούτην ακριβώς τήν άξια ό ποιητής: πώς άνοίγει κάποιους φεγγίτες πρός τόν όρίζοντα χωρίς νά γκρεμίζει τό οικοδόμημα, χωρίς ν' άγγίζει τά θεμέλια, χωρίς νά μάς ξεσπιτώνει.

Στό παράδειγμά του, γιά μιά στιγμή, μπορεί νά μην είδαμε παρά τήν τάση. Μέ τ' άδέξια, τά δίχως έμπειρία και κρίση μάτια της ένθουσιασμένης νιότης, μεθύσαμε από τή μορφή και παρατρέξαμε τήν ούσία. Ο συγγραφέας της «Τάσως» μπορεί νά μη μάς φαινότανε παρά μονάχα διφυής, άν όχι άντιφατικός, στερημένος από συνέπεια. Η εξέλιξη της αισθητικής πορείας του, που σημειώνει κανείς μέ κάποιαν έκπληξη στόν ίδιο του τόμο τών διηγημάτων, από τά νατουραλιστικά πρώτα ίσαμε τ' «Όνειρο της Κλάρας» και τήν «Άδερφή», δέν είναι ίσως από τά πιό έποικοδομητικά γιά μιά άγουρη νιότη παραδείγματα. Μά ό σπόρος δέ χάνεται παρά σάν πέφτει σ' άγονο χωράφι. Πνευματικός ήγήτης σ' όλων τών ειδών τής έκφάνσεως, έμψύχωσε μιά στιγμή της ζωής μας, ίσως τήν καλύτερη. Κατόρθωσε νά συνδυάσει τήν έμμογή στήν παράδοση μέ τό ξεκίνημα γι' άπώτερες άναζητήσεις, τή ζεστή μυρωδιά της γής μέ τό δροσερό μύρο του πελάγου.

Ό,τι ό ίδιος δέν επέτυχε νά συμβιβάσει τελειωτικά μέσα στο έργο του, νά ολοκληρώσει δημιουργικά κι' άναντίρρητα, τό πρότεινε στους αυτόκλητους μαθητές του, άθέμιτα βέβαια, σά λύση. Οί ίδιοι, πολύ γρήγορα είδανε πώς δέν είτανε λύση παρά πρόβλημα. Έτσι τους άπόμεινε, τους άπομένει, ή άδρή χαρά νά τό καταπιαστούν κι' ό βαρύς ό κλήρος νά τό λύσουν.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

★